

สรุปประเด็น/ข้อเสนอแนะจากการการประชุมสัมมนาฯ รับฟังความคิดเห็นต่อ
(ร่าง) แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559 – 2564)

เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2558

ณ โรงแรมรามา การ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร

1. สถานการณ์

1.1 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เชื่อมกับแนวทางแก้ไข เช่น สถานที่กำจัดฯ 18 แห่ง ที่ไม่สามารถเปิดดำเนินการได้เนื่องจากประชาชนต่อต้าน แนวทางแก้ไขต้องสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน เป็นต้น

1.2 กรุงเทพมหานครขอให้ปรับข้อมูลในบทที่ 2 หัวข้อ 2.1.2 “กรุงเทพมหานครมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 10,800 ตัน/วัน เก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยได้ 9,200 ตัน/วัน” ส่วนต่างที่เกิดขึ้น คือขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่

1.3 ควรมีค่านิยมของขยะแต่ละประเภท และขาดการจัดการขยะบางประเภท เช่น ขยะนิวเคลียร์

2. กรอบแนวคิด

2.1 ในส่วนของกรอบแนวคิดที่เสนอ ควรมีหลัก ๆ เพียง 3-4 ประเด็นเท่านั้น ส่วนประเด็นที่เหลือ คือ มาตรการ

2.2 นโยบายเรื่อง waste to energy นั้น ทางกระทรวงพลังงานจะต้องกำหนดมาตรการส่งเสริมในเรื่องนี้ที่ชัดเจน เพื่อเสริมกับแผนแม่บทฯ อาทิ กรณีการแปรรูปขยะให้เป็นพลังงาน ควรกำหนดให้ครอบคลุมในหลายมิติ เช่น การแปรรูปให้เป็นคาร์บอน (Carbonization) โดยกระบวนการไพโรไลซิส เป็นต้น และควรคำนึงถึงการจัดการมลพิษจากเถ้าที่เกิดจากโรงไฟฟ้าที่ผลิตขยะด้วย

3. เป้าหมาย

3.1 เป้าหมายที่กำหนดไว้แล้วนั้น ควรมีสถานการณ์ว่าปัจจุบันดำเนินการได้แล้วเท่าใด

3.2 ขอให้ปรับลดเป้าหมายการจัดการขยะติดเชื้อ ที่กำหนดให้จัดการได้ร้อยละ 100 ในปี พ.ศ. 2559 ยังดำเนินการได้ลำบาก เนื่องจากขยะติดเชื้อในส่วนที่เกิดจากคลินิกขนาดเล็ก ซึ่งปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่สามารถจัดการได้ตามเป้าหมาย

3.3 การกำหนดเป้าหมายการใช้ประโยชน์จากขยะ ควรให้สอดคล้องกับการกำหนดมาตรการและกลไกในการปรับพฤติกรรมในแผนแม่บท เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการใช้ประโยชน์จากขยะ ณ ต้นทาง

3.4 แผนแม่บทฯ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาพลังงานทดแทน 15 ปี (พ.ศ. 2551 – 2565) ของกระทรวงพลังงาน ซึ่งได้มีการกำหนดเป้าหมายรองรับการพัฒนาพลังงานจากขยะไว้ด้วย

3.5 ควรกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับการลดอัตราการเกิดขยะมูลฝอยของประชาชน

3.6 การจัดการของเสียอันตรายชุมชนในระยะยาวควรเพิ่มจากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 50

3.7 การผลักดันการจัดการขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวมกำหนดเป็นภาคละ 5 แห่งได้หรือไม่

3.8 องค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นพื้นที่สำคัญ ควรกำหนดให้มีการจัดระบบคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทางอย่างน้อยร้อยละ 20

3.9 ให้วิเคราะห์เพิ่มเติมว่าแผนแม่บทระยะฉบับนี้ มีอุปสรรคอะไรบ้างที่ทำให้แผนหรือเป้าหมาย ประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จอย่างไร

3.10 ให้ทบทวนข้อความในเป้าหมายการจัดการขยะตกค้างสะสมอย่างถูกต้อง คำว่า “ถูกต้อง” “ตามหลักวิชาการ” และ “การจัดการ” เป็นการจัดการที่มีมิติในเป้าหมายเหมือนกัน หรือต่างกัน

4. มาตรการ/การปฏิบัติ

4.1 ลำดับความสำคัญ ควรให้ความสำคัญใน 2 เรื่อง คือ (1) การลดปริมาณขยะ ณ ต้นทางมากกว่าการลงทุนการจัดการขยะ ณ ปลายทาง โดยให้มีบทวิเคราะห์ว่าทำไมประชาชนในเมืองผลิตขยะมากกว่าประชาชนในชนบท (2) การจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ควรให้ความสำคัญในการจัดการทั้งระบบ เนื่องจากมีแนวโน้มในเชิงปริมาณมากขึ้น ทั้งในเรื่องการสร้างความเข้าใจ/ความรู้ การหาแหล่งรีไซเคิล และเปลี่ยนระบบการทำงานโดยกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน

4.2 มาตรการการมีส่วนร่วม ยังขาดภาคองค์กรเอกชน

4.3 ให้มีมาตรการการชดเชยให้กับผู้เสียประโยชน์ หรือผู้ได้รับผลกระทบ ในกรณีชุมชนที่อยู่ใกล้กับสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงศึกษาวิจัยด้านหลักการให้ผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่ายชดเชยแก่ผู้เสียผลประโยชน์

4.4 มาตรการป้องกันผลกระทบจากมลพิษจากการดำเนินการมีอย่างไร

4.5 ควรพิจารณาการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่พิเศษ เช่น พื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ที่จะมีประชาชนไปลงทุนและอาศัยอยู่มากขึ้น

4.6 การรณรงค์การคัดแยกขยะ เนื่องจากปัจจุบันไม่มีกฎหมายใดที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง

4.7 การรวมกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่มีกฎหมายเพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ดำเนินการในลักษณะรูปธรรม

4.8 กระทรวงพลังงานยังขาดเรื่องการวิจัยและพัฒนาในเรื่องของน้ำมันที่ผลิตจากขยะ เพื่อให้ น้ำมันที่ผลิตได้เหล่านี้ สามารถใช้ทดแทนน้ำมันเตา หรือใช้สำหรับเครื่องจักรกลทางเกษตรกรรมได้

4.9 3R ณ แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักคิดว่าขยะเป็นสิ่งมีมูลค่า ทำให้เกิดการเก็บขยะเหล่านั้น จนเกิดปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดการได้ และเป็นปัญหาระดับชาติ

4.10 เสนอให้มีกฎหมายสนับสนุนการรวมกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการรวมกลุ่มดังกล่าว อาจเปลี่ยนแปลงตามนโยบายการเมืองท้องถิ่น อาจมีปัญหายขยะมูลฝอยไม่เข้าสู่ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยตามที่ตั้งเป้าไว้ และส่งผลกระทบต่อการลงทุนของเอกชน

4.11 การส่งเสริมให้เอกชนลงทุนนั้นอาจมีปัญหาดัดขัดล่าช้า โดยเฉพาะกรณีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 ดังนั้น ควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้ชัดเจน

4.12 ระยะเวลาของแผนแม่บทฯ ที่กำหนดไว้ 6 ปี อาจสั้นไปสำหรับกรณีการพัฒนากฎหมายเพื่อบังคับใช้ จึงควรมีการสร้างจิตสำนึกควบคู่กันไปด้วย

4.13 ควรเพิ่มการกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การทำ Zero waste ในภาคส่วนต่าง ๆ ให้วิเคราะห์ทั่วโลก บทบาท แรงจูงใจที่ภาคส่วนเหล่านั้นจะได้รับเพิ่มเติม

- 4.14 ให้มีการกำหนดแนวความคิดการขยายความรับผิดชอบไปยังผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility) ในแผนแม่บทฯ ด้วย โดยอาจเสนอให้เป็นแผนการจัดการในระยะยาวมากกว่า 5 ปี
- 4.15 การผลักดัน Manifest System ของมูลฝอยติดเชื้อ และขยะประเภทอื่นให้เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ
- 4.16 ควรมีมาตรฐานควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อทำการรื้อร่อนขยะ
- 4.17 กรณีการกำหนดพื้นที่เขียงรากเป็นพื้นที่ศักยภาพในการเป็นศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยเพื่อแปลงเป็นพลังงาน ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับข้อมูลที่ชัดเจน ซึ่งไม่ควรกำหนดเนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำ และประชาชนไม่ยอมรับซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ
- 4.18 ควรกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมในการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอย และขอให้มีการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะเรื่องโรงไฟฟ้าขยะ ให้มีการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยรอบพื้นที่ก่อนที่จะดำเนินโครงการ
- 4.19 วิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและจำเป็นในการต้องมีการดำเนินงาน รวมทั้งการแก้ไขและการชดเชยผลกระทบต่อประชาชน
- 4.20 กำหนดเครื่องมือทางเศรษฐกิจมาช่วยดำเนินงาน เช่น การมัดจำเรียกคืนซากผลิตภัณฑ์ฯ เพื่อช่วยลดปริมาณการเกิดขยะ
- 4.21 การกำหนดให้มีระบบการรวบรวมขยะมูลฝอยและกากอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม เพื่อป้องกันการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรม
- 4.22 ส่งเสริม Clean Technology และกำหนดมาตรการจูงใจของภาษี เพื่อเข้าสู่ Zero Waste ของอุตสาหกรรมต่างๆ
- 4.23 การลดปัญหาการต่อต้านจากประชาชน ควรกำหนดแนวทางให้ชัดเจนด้วยว่า หากมีโครงการแล้ว พื้นที่บริเวณโดยรอบจะมีพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น และมีการชดเชยเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น
- 4.24 ให้มีเรื่องของ ภาษีเงินได้แบบติดลบ (Negative Tax) ให้กับชุมชนที่สามารถรีไซเคิลและใช้ประโยชน์จากขยะ เพื่อให้เกิดการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
- 4.25 กำหนดค่าอัตราธรรมเนียมการจัดการขยะกับประชาชนที่สูงขึ้น เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดการขยะอย่างถูกต้องได้ด้วยตัวเอง
- 4.26 แผนแม่บทฯ ควรมีแผนงานที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในเรื่ององค์ความรู้และความเข้าใจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเข้าใจผิด ๆ ในเรื่องของการกำจัดขยะมูลฝอยเฉพาะเพียงปลายทาง
- 4.27 ควรมีกฎหมายในระดับใหญ่ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดการขยะที่ต่อเนื่องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากที่ผ่านมาขาดความต่อเนื่องในระดับนโยบาย ทั้งในส่วนของนโยบายระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

5. งบประมาณ

- 5.1 ให้พิจารณาในเรื่องความเป็นไปได้ในการจัดสรรงบประมาณตามที่กำหนดไว้ในแผนต่าง ๆ ทั้งในเรื่องการจัดสรรงบประมาณโดยตรง หรือการร่วมทุนต่าง ๆ โดยในแผนควรมีการวิเคราะห์กลไกที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดโครงการ
- 5.2 ควรมีบทวิเคราะห์ในเรื่องของงบประมาณที่จะใช้ในการลงทุน เพื่อให้เกิดการจัดการขยะให้ได้ ร้อยละ 60 ตามเป้าหมายร่วมด้วย

5.3 ควรมีการแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2557 กรณีที่ต้องการให้มีการตั้งงบประมาณไว้ที่กระทรวงมหาดไทยเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.4 ความพร้อมของงบประมาณ เพื่อให้บรรลุตามแผนฯ เป็นอย่างไร

5.5 งบประมาณของรัฐที่กำหนดควรคิดว่าจะมาจากส่วนใด เช่น งบประมาณท้องถิ่น หรืองบประมาณของการกระจายอำนาจ ฯลฯ

6. หน่วยดำเนินการ

6.1 หน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ยังไม่ชัดเจนว่าหน่วยงานใดจะต้องเป็นหน่วยงานหลัก ซึ่งเสนอว่าขอให้ระบุลงไปด้วย และหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานสนับสนุน

6.2 ควรพิจารณา กรณีการจัดการของเสียอันตรายชุมชนว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือกระทรวงสาธารณสุข

6.3 การกำหนดหน้าที่และบทบาทที่ชัดเจนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะต้องดำเนินการอะไรเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ นี้ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

6.4 บทบาทในการเป็น Regulator ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังไม่ชัดเจน

7. การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

7.1 การติดตามประเมินผล เสนอให้มีการรายงานคณะรัฐมนตรีทุก ๆ 6 เดือน

7.2 ให้ศึกษาและลำดับความสำคัญของปัจจัยในการแก้ไขปัญหาขยะของ 3 ส่วน คือ งบประมาณ คน และเวลา เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนตามแผนงานที่กำหนดไว้

7.3 คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนแม่บทควรเป็นคณะกรรมการตามกฎหมายที่มีอยู่ หรือเชื่อมโยงกับคณะกรรมการชุดใหญ่ตามกฎหมาย เช่น คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นต้น และควรมีผู้แทนภาคเอกชนและประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย